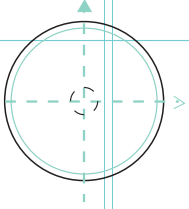

SEOPPI

Suomen eOppimiskeskus ry eOppimisen edistäjä ja verkottaja

PROJEKTIT
e-oppimisen suola

Miten e-oppimisen
salaisuus paljastuu?

e-Oppimisen haasteet

Yritysten verkkokoulutusta
etsimässä

Verkko-oppimisen tiellä
Valiossa

e-Kirjasto uuden oppimis-
kulttuurin tukijana

SEOPPI

Suomen eOppimiskeskus ry eOppimisen edistäjä ja verkottaja

SeOppi on Suomen eOppimiskeskus ry:n julkaisema jäsenlehti. Lehden tavoitteena on tarjota ajankohtaista ja syventävää tietoa e-oppimisen alueelta sekä edistää verkko-opetuksen ja digitaalisten opetusratkaisujen käyttöä.

Kustantaja: Suomen eOppimiskeskus ry
Visamäentie 33, 13100 Hämeenlinna

Puh. (03) 621 5213 ja (03) 621 5214

Päätoimittaja: Titi Tamminen
email: titi.tamminen@eoppimiskeskus.net

Toimittajat: Kristiina Uolia
email: kristiina.uolia@eoppimiskeskus.net

Avustajat: Päivi Nieminen

Ilmoitusmyynti ja toimituksellinen aineisto:

Titi Tamminen
Visamäentie 33
13100 Hämeenlinna
email: titi.tamminen@eoppimiskeskus.net
puh. (03) 621 5214

Ulkoasu ja taitto: PriCat Oy

Painopaikka: OffsetKolmio, Hämeenlinna

Sisällysluettelo

Elokuu/2003

e -oppimisen haasteet

3

Verkko-oppimisen tiellä Valiossa

5

Miten e-oppimisen
salaisuus paljastuu

6

e-kirjasto uuden
oppimiskulttuurin tukijana

8

Yritysten verkkokoulutusta
etsimässä

10

Projektit-
e-oppimisen suola

12

e-Oppimisen

Leena Vainio

Kehittämispäällikkö

HAMK eLearning Centre

Suomen eOppimiskeskus ry:n puheenjohtaja

haasteet

Oppiminen, e-opetus, eLearning ovat tämän päivän kuumia sanoja puhuttaessa koulutuksesta ja oppimisesta. Noille sanoille ei ole yksiselitteistä määritelmää. Käsitteiden moninaisuus viittaa siihen, että ollaan tekemisissä uuden asian kanssa, joka muotoutuu vasta kokemusten ja tekemisen kautta. Maaginen pieni e viittaa englannin sanaan electronic, elektroninen tai sähköinen, jolla viitataan elektronisiin laitteisiin ja ohjelmiin. Näitä käytetään opetukseen ja opiskeluun sekä oppimisen tukemiseen. Verkko-oppimisella tarkoitetaan tietoverkkojen kautta (internet, intranet tai ektranet) tapahtuvaa opettamista tai opiskelua. Verkkokoulutus voi perustua myös cd-romppuihin, DVD:n, videoneuvotteluihin, kasetteihin, digiTV:n, mobiililaitteisiin, satelliittilähetyksiin tai muuhun teknologiaan.

Opiskelumieleessä e-oppiminen on alunperin erityisesti amerikkalaisessa kirjallisuudessa nähty joko kokonaan tai osittain itseopiskelumateriaalina. EU:n käsitteistöissä e-oppiminen tarkoittaa kaikkea mahdollista, mikä viittaa Internetin käyttöön ja tietoverkkoyhteyksiin. Meillä Suomessa e-oppimisen synonyymi näyttää olevan verkkokoulutus tai verkko-opetus ja sillä tarkoitetaan yleensä monimuotokoulutusta (blended learning, mixed learning).

Organisaatiossa tiedon jakamista

eOppimis-sanalla on erilaisia merkityksiä ja tavoitteita formaaliopetuksessa ja organisaatioiden ja yhteisöjen toiminnassa. Koko ajan käydään keskustelua siitä, onko e-oppiminen vain tiedon jakamista vai voidaanko sen avulla edistää vuorovaikutteista yhdessä oppimista. Tieto- ja viestintäteknikan keinot mahdollistavat hyvin erilaisen tiedon tallentamisen, jäsentelyn, tiedonhakemisen ja erilaisilla viestinnän elementeillä tiedon jakamisen, mutta myös vuorovaikutteisuuden. Tiedonjakaminen lienee organisaatioissa ja yhteisöissä edelleenkin e-oppimisen yleisin muoto - tyypillisintä tai yleisintä Tämän osa-alueen luulisikin olevan jo erittäin hyvin hallinnassa. Vaikka tiedon tallentaminen tietokantoihin on teknisesti ollut mahdollista jo pitkään, vain harvoissa organisaatioissa mahdollisuutta on täysimääräisesti hyödynnetty.

Voisimme saada mielenkiintoisia tilastoja siitä, miten paljon organisaatioissa käytetään aikaa tiedon etsimiseen ja viimeisten versioiden hakemiseen. Systemaattisen tietotuen puutetta perustellaan sillä, että ohjelmat ovat kalliita. Jos laskemme tiedon etsimiseen käytetyn työajan ja virheellisestä tiedosta aiheutuneiden

“ eOppimisen ratkaisut mahdollistavat yhteisön tai organisaation yhteisen tietotuen rakentamisen, jonka varaan jokaisen opettajan tai kouluttajan on hyvä rakentaa omat opetusprosessinsa. ”

haittojen kustannukset, ohjelmistot ovat aika halpoja. Kysymys lienee enemmänkin asenteista ja työskentelytavoista. Organisaation yhteisen tietotuen rakentaminen vaatii systemaattista työskentelyä, omien työskentelyprosessien tuntemista ja henkilökohtaista sitoutumista tiedon jakamiseen.

Tiedon jakaminen, ajatusten vaihtaminen ja uuden tiedon rakentaminen onkin jo oppimista. Tietohan syntyy vuorovaikutuksessa. Haasteena on yksilö- ja ryhmätyössä syntyvän osaamisen näkyväksi tekeminen ja tiedon jakaminen muiden käyttöön. Organisaation laaja tietovaranto mahdollistaa, että yksilön oppimisprosessit voidaan rakentaa monipuolisiksi ja vastaamaan ajan haasteisiin.

Miten tietotuki edistää oppimista?

Formaalin koulutuksen verkko-opetuksen kehittämisen ongelmat osittain johtuvat yhtenäisen tietotuen puutteesta. Tietotuella tarkoitetaan tässä kaikkea sitä tietovarantoa, mitä yhteisöllä tai organisaatiolla on käytettävissä. Opetus ja koulutus on perinteisesti ollut yksinäistä työtä. Opettaja on valmistellut materiaalinsa yksin ja myös opettanut yksin ja suurimmaksi osaksi myös ollut itse koko ajan äänessä. Verkko-opetuksessa on lähdetty monissa paikoissa samasta ajatuksesta: opettaja rakentaa edelleen omat materiaalit ja verkko-oppimisprosessit. Opiskelijan rooli toki verkko-opetuksessa muuttuu, hän pääsee esittämään paremmin omat näkemyksensä ja useissa verkkototeutuksissa syntyy yhteisiä oppimisen oivalluksia. Totuudenmukaisesti on myönnettävä sekin, että verkkoympäristöissäkin vain muutamat aktiiviset kirjoittajat ottavat verkkokeskusteluihin osaa. Koko joukon mukaan saaminen edellyttää opiskeluprosessilta uudenlaista suunnittelua ja henkilökohtaisten tavoitteiden asettamista sekä velvollisuuksia ja vastuita. Opettajalta vaaditaan uudenlaisia opettamisen taitoja, mutta myös opiskelijalta vaaditaan uudenlaisia opiskelutaitoja – ja näitä taitoja on harjoiteltava. Nyt näyttää vain siltä, että opettajalle ei jää riittävästi aikaa ohjauksen taitojen opiskeluun eikä opiskelijoiden verkko-opiskelutaitojen opettamiseen. Energia kuluu materiaalien tekemiseen ja teknisen ympäristön opiskeluun.

Leena Vainio, kehittämisspäällikkö

e-Oppimisen ratkaisut mahdollistavat yhteisön tai organisaation yhteisen tietotuen rakentamisen, jonka varaan jokaisen opettajan tai kouluttajan on hyvä rakentaa omat opetusprosessinsa. Lähtökohtana ovat monipuoliset oppimisaihiot, joista oppimisprosesseja voidaan rakentaa. Oppimisaihiot ovat erilaista digitaalista materiaalia: tekstiä, kuvaa, videota, radio- tai TV-ohjelmaa, taulukoita, tilastoja, tehtävä- ja arviointipohjia, ajattelun työkaluja, joista kootaan kuhunkin opetustilanteeseen sopivia kokonaisuuksia. Näiden tietopohjaisten materiaalien varaan opettaja tai kouluttaja voi rakentaa erilaisin pedagogisin menetelmin oppimisprosesseja, jotka motivoivat opiskelijoita uuden oppimiseen ja yhteiseen tiedon rakentamiseen.

Kaikien mahdollisen tiedon olisi oltava saatavilla rakennettaessa oppimista tukevaa oppimisprosessia. Perinteisen opetuksen tukena ovat olleet oppikirjat, monisteet, videot, kalvosarjat, ääninauhotteet ym. Materiaalit ovat olleet helposti saatavissa kirjastoista. Tätä hyvin rakennettua tiedon jakelu- ja hankintamenetelmää pitäisi vain uusilla menetelmillä kehittää. Teknisesti se on mahdollista, omat toimintamuotomme eivät vain vielä mahdollista sitä.

Yhteinen tietovarannon kehittäminen lisää osaamista ja jaksamista

Nyt opettajat ja kouluttajat ovat monen uuden asian edessä. Heiltä vaaditaan perinteisen opetustyön lisäksi uusia taitoja: on opittava käyttämään erilaisia oppimislustoja, on osattava rakentaa multimediaelementtejä, on osattava hakea uusin tieto eri lähteistä. Eikä tämäkään riitä. Verkko-opetus vaatii uudenlaisia ohjaustaitoja: opiskelijoita on rohkaistava tiedon rakentamiseen ja dialogiin, kysymysten tulisi olla avoimia, jotta ne motivoisivat ja yksilöille ja ryhmille pitäisi antaa tasapuolisesti palautetta. Oppimistehtävien pitäisi olla myös monipuolisia, niin että niiden avulla päästäisiin tietämisen, ymmärtämisen ja soveltamisen kautta analysointi-, syntetisointi- ja tiedon arvioimisen tasoille.

Onko opettajan tai kouluttajan osattava kaikki edellä mainittu? Voisimmeko verkottumalla, tietoa jakamalla ja uusilla työtavoilla päinvastoin helpottaa työtämme? Luottaisimmeko yhteistyön voimaan? Olisiko vaikka Suomen eOppimiskeskus yksi tietotuen muoto? Voisiko tämän foorumin kautta koota yhteistä tietovarantoa?

eOppiminen mahdollistaa jakamisen ja yhdessä oppimisen. Kokonaan toinen kysymys on, onko meillä siihen halua vai onko meillä oikeasti taitoja kehittää asioita yhdessä. Kehittävä yhteistyö vaatii omaa osaamista ja taidot syntyvät vain yhdessä opiskellessa. Meidän on opittava uudenlaisen yhteistyön organisointiin.

Haastankin kaikki meidät yhteisen tietotuen rakentamiseen. Jos saamme tälle Suomen eOppimiskeskuksen foorumille rakennettua yhteisen tietotuen ja se on käytettävissä eri osapuolten tarpeisiin – samalla periaatteella se voidaan rakentaa minne tahansa. Tietoa syntyy vain vuorovaikutuksessa – joten meistä jokaisesta on kiinni millaista tietoa rakennamme ja onko se itselle ja muille käyttökelpoista. ■

Verkko-oppimisen tiellä Valiossa

Mari Ventä
Henkilöstövalmentaja
Valio Oy

Vuosittuhannen vaihteessa suomalaisen yritysmaailmaan tuotiin yhtäkkiä röykkiö sähköiseen liiketoimintaan liittyviä termejä, joita vieläkin moni kummeksuu. Käsitteistö on sekavaa, mutta kuitenkin kohta on jo suorastaan noloa kysyä, mitä tarkoittaa oppimisalusta, keskustelukanava tai tutor. Verkko-oppiminen [1] kiinnostaa ja hämmentää myös valiolaisia. Verkko-oppimisen vastuuhenkilönä olen huomannut, että kaikki e-alkuinen koetaan uutena ja trendikkäänä, mutta usein vähän pelottavanakin. Mistä oikein onkaan kysymys?

Kun käsitteistön kanssa on päässyt jonkinlaiseen yhteisymmärrykseen, alkaa lukuisten konsulttien kanssa keskustelu. Käyttäjää hämmentää palveluntarjoajien määrä ja palvelujen laadun varmistus. Yhteistyökumppaneita löytyisi joka lähtöön; yksi tarjoaa pelipohjaa, toinen oppimisalustaa, kolmas blended-ratkaisua. Mitä ne sitten ovat ja miten löytää juuri meidän tarpeisiimme sopiva vaihtoehto? Pitäisikö ensin työstää jonkun konsultin kanssa verkko-oppimisstrategia vai lähteä vaan kylmän viileästi kokeilemaan joitakin lukuisista tarjotuista työvälineistä?

Me päätimme lähestyä verkko-oppimista työntämällä lusikkamme suoraan soppaan eli muutimme perinteisen yli 10 vuotta kirjekurssina toimineen Valiotutkinnon verkkokurssiksi. Kokeilun aikana olemme kohdanneet käytännössä, mitä verkko-oppiminen voi olla ja mitä sen ehkä pitäisi olla. Sisällön luominen on ollut rankkaa puuhaa. Mukana prosessissa on ollut ulkopuolinen asiantuntijaorganisaatio sekä lähes 20 eri alan asiantuntijaa Valiosta. Tärkeäksi kulmakiveksi onnistuneen sisällön luomiseksi on ollut kahdenlaisen asiantuntemuksen haltuunotto: valiolaisten asiantuntijoiden tiedon muuttaminen helposti ymmärrettävään muotoon sekä verkko-oppimisen asiantuntijoiden asiantuntemuksen käyttö materiaalin saattamiseksi verkkoon. Lopputuloksena on upea paketti, jossa riittää tietoa, väriä, harjoitteita ja motivaation lähteitä.

Kamppailtaessa kuvien ja taulukoiden kanssa melkein unohtui kuitenkin se tärkein asia: oppimisen tukeminen. Nyt kun ensimmäinen versio verkkokurssista on valmis, olemme siirtäneet jälleen katsemme materiaalista oppijaan. Verkko-oppimisessa ei olekaan kyse kikkailusta ja tekniikasta, vaan oppimisen eri muotojen löytämisestä ja tukemisesta. Pilottiryhmän suorittaessa e-Valiotutkinto -kurssin suorittaminen oli vielä liian teknistä. Me projektissa mukana olleet jännitimme, toimiiko kaikki sen sijaan että olisimme jännittäneet, oppiiko kaikki!

Nyt ensimmäisellä varsinaisella kurssilla tilanne on jo vähän parempi. Kurssi sekä alkaa että päättyy yhteiseen tilaisuuteen, joissa luodaan verkkokurssin henki ja motivaatio. Tavoitteenamme on, että vähintään kerran tavattuun opiskelijat innostuvat ottamaan yhteyttä toisiinsa opiskelun aikana, sillä verkko antaa uusia mahdollisuuksia yhdessä oppimiseen ja tiedon jakamiseen. Täytyy myöntää, että olemme tässä asiassa vielä alkutaipaleella. Haemme kuitenkin koko ajan lisää erilaisia tapoja aktivoida opiskelijoita ja luoda heihin yhteisöllisyyden tunnetta.

Kun ensimmäiset kokemukset verkko-oppimisesta on saatu, olemme vähitellen alkaneet miettiä verkko-oppimisen merkitystä koko Valion koulutuksen suunnittelun ja toteutuksen kannalta. Näkökulmamme verkon hyödyntämiseen on uteliaan varovainen. Haluamme jatkossakin panostaa lähiopetukseen ja valiolaisen hengen luomiseen erilaisissa koulutustilaisuuksissa. Sen tukena verkko on oiva vaihtoehto tarjota ja työstää tietoa, ajatuksia ja materiaaleja. Tiedon ajan tasalla pysyminen on myös aivan uudella tasolla, kun materiaali on verkossa eikä nopeasti vanhentuvissa koulutuskansioissa.■

Mari Ventä

e-Valiotutkinto on tarjonnut valiolaisille ensituntuman verkko-oppimiseen.

[1] Kutsun tässä artikkelissa e-oppimista verkko-oppimiseksi, koska se on mielestäni hyvä suomenkielinen sana verkossa tapahtuvasta oppimisesta.

Miten e-oppimisen

Tunnelma

Hyvinvointipalvelujen kehittämistä koskevassa keskustelussa on otettu käyttöön nk. ikävien ongelmien käsite. Ikävillä ongelmilla tarkoitetaan ihmisten monisyisiä sosiaalisia, taloudellisia ja psyykkisiä ongelmia, joihin on vaikea päästä käsiksi. Sanotaan, että ikäviä ongelmia pitää jallittaa eri näkökulmista, jotta niistä saisi edes jonkinlaisen käsityksen.

Ovatko myös e-oppimisen ongelmat ikäviä ongelmia? Siltä hallintokoneistossa pyörivästä työntekijästä ainakin tuntuu. e-Oppiminen on jonkinlainen kestokiusaus, joka tulee lähelle, mielistelee, innostaa, ei anna rauhaa, mutta ei myöskään paljasta itseään. e-Oppiminen syöksyy esiin mitä moninaisimmissa muodoissa ja paikoissa, haastaa kehittämään uutta, mutta samalla herättää sellaista riittämättömyyden ja avuttomuuden tunnetta, jossa ajatuskin tilanteen hallinnasta on kaukana.

Tilanne

Omalla kohdallani e-oppiminen tunkeutui tajuntaani sarjana erilaisia ulkopuolisia paineita. Ensin piti hankkia tietokoneita. Sen jälkeen piti laatia tietostrategia eli perusta sille, miksi koneet oli hankittu ja mitä hankituilla koneilla ajateltiin tehtävän. Tämän jälkeen olikin jo hyvä syy tehostaa opettajien tietotekniikka-koulutusta. Näin saatiin alku vuosia kestäväälle koulutusjatkumolle ope.fi. Alku oli suhteellisen helppoa alkeiden opettelua, mutta siirtyminen toiselle tasolle ope.fi II:een tuottikin jo tuskaa. Oli aika käynnistää keskustelu tietotekniikan opetusikäytön tehostamisesta. Sitten tuli e-oppiminen ja keskustelu oppimislustan tai -ympäristön valinnasta. Tässä olemme tänä päivänä.

Kaiken tämän jo lähes 10 vuotta kestäneen touhun jälkeen asia alkaa kuitenkin vähä vähältä hahmottua itse kullekin. Toisille e-oppiminen näyttää olevan loputonta kiinnostusta teknologian ja välineiden kehittämiseen ja omistamiseen. Joillekin e-oppiminen tuntuu olevan apuväline milloin tiedonhankintaan, milloin tutkivaan oppimiseen. Kolmansille e-oppiminen on innostava arjessa selviytymisen väline kuten lentolipun tilaaminen tai elokuva lipun printtaaminen. Henkilökohtaisesti olen kiinnostunut e-oppimisen teoriasta, dialogisuudesta ja palautteen antamisen monipuolistamisesta e-välineiden avulla.

Jäsentäminen

Virkapaikalta tarkasteltuna e-oppiminen on kuitenkin ensisijaisesti talouden, hallinnon ja henkilöstöjohtamisen asia. Neljän sadan opettajan ja kuuden tuhannen oppilaan yhteisössä ei riitä, että opetustoimen johdolla on e-oppimiseen kaino ja utelias suhde.

e-Oppimiseen on tartuttava tiukin ottein, sitä on johdettava ja hallinnoitava. Tiukoista otteista ja jatkuvasta hereillä olosta pitävät huolen myös alan yritykset ja alati kasvavat tietotekniikan käyttöön liittyvät kustannukset.

Hämeenlinnassa opetustoimen e-strategiaa sekä e-oppimisen asemaa ja roolia on jäsennetty seuraavasti:

- 1) e-Oppiminen on yksi oppimisen muoto, jonka **perusvalmiuksien saaminen on jokaisen oppilaan oikeus** jo perusopetuksen aikana. e-Oppiminen on opetussuunnitelma-asia.
- 2) e-Oppimisen avulla voidaan yksilöllistää ja **laajentaa oppimisympäristöjä** myös oman koulun ja luokan ulkopuolelle.
- 3) e-Oppiminen on e-demokratian avain. Jokaisella oppilaalla on oikeus oppia uusia **demokratian ja yhteiskunnallisen osallistumisen** ja vaikuttamisen keinoja.
- 4) **Kodin ja koulun yhteistyön** verkkopohjaisten toimintamuotojen kehittäminen on paitsi palvelujen kehittämistä myös e-oppimista.
- 5) Uusia **yksilöllisen tuen muotoja** kehitetään vastaamaan oppilaiden tarpeita. Tukimuodot eivät saa olla aikaan ja paikkaan sidottuja.
- 6) Uuden teknologian periaatteiden tunteminen on **kansalais-taito**.
- 7) **e-Hallinnon kehittäminen on virkamiehen e-oppimista**.

“*e-Oppiminen syöksyy esiin mitä moninaisimmassa muodoissa ja paikoissa, haastaa kehittämään uutta, mutta samalla herättää sellaista riittämättömyyden ja avuttomuuden tunnetta, jossa ajatuskin tilanteen hallinnasta on kaukana.*”

salaisuus paljastuu?

Näiden kysymysten ja kannanottojen avulla olemme jäsentämässä Hämeenlinnan opetustoimen kokonaisvaltaista e-konseptia, jonka tulee sisältää vastauksia siihen miksi e-oppimista tarvitaan, minkälaisilla laitteilla e-oppiminen toteutetaan, mitä osaamista e-oppiminen edellyttää, minkälaista e-henkilöstökoulutusta voidaan luoda, kenen kanssa e-oppimisen kumppanuussuhteet luodaan ja miten e-oppimista arvioidaan.

e-Konsepti on keskustelu- ja kokeiluvaiheessa. Yritämme löytää ratkaisuja edellä esitettyihin kysymyksiin osallistumalla e-maailmaan aktiivisina, rohkeina, mutta myös kriittisinä kokeilijoina.

e-Oppimisen jäsentäminen tai muutaman e-idean synnyttäminen on kuitenkin vasta alku. e-Oppiminen edellyttää laitteensa, ohjelmansa ja ympäristönsä. Mistä tämä osaaminen löytyy, kenen kanssa etsimme oikeita ratkaisuja?

Kuten niin monen muunkin kunnan, niin myös Hämeenlinnan kaupungin strategiana on tietotekniikkaan liittyvien palvelujen ulkoistaminen. Hankimme lähes kaiken e-oppimiseen liittyvän osaamisen oman organisaation ulkopuolelta.

Tällaisessa tilanteessa on pakko oppia hyväksi ostajaksi, hyväksi verkottujaksi ja hyväksi kumppaniksi. Jos näissä asioissa ei onnistuta, on vaarana on, että kunnasta tulee ”ontto tilajakunta”, jonka e-oppimisen kehittäminen on satunnaisten onnistumisten varassa. Pahimmassa tilanteessa kehittämistyö ajalehtii päämäärättömästi ja on lopulta kokonaan ulkopuolisten vastuulla, ja maksaa paljon.

Julkisen sektorin valmius verkottuneeseen kehittämistyöhön on aluillaan. Kilpailuttaminen ja kumppanuusneuvottelut etsivät vielä muotojaan. Haasteena on yhteistyökumppaneiden valinta, yhteistyösuhteiden määrittely ja päätöksentekoprosessien kehittäminen.

e-Oppimista ja /vai tuotekehittelyä

E-oppimiseen tarttumisen ei periaatteessa pitäisi olla muuhun oppimiseen tarttumista vaikeampaa. Onhan kouluissa ikiajat ostettu kirjoja ja välineitä. Miksi e-oppimisen välineiden ostaminen on niin vaikeaa?

Ero on siinä, että e-oppimisen ympärillä pyörii paljon kesken-

eräisiä tuotteita ja ideoita. On aivan normaalia, että tietotekniikkaa myydään mielikuvin tilanteesta, jossa erilaiset arkea ja työtä helpottavat ohjelmistot ja laitteet toimivat moitteettomasti ja ihmiset osaavat niitä käyttää. Kun lisäksi ostaja ei useinkaan tiedä, mitä hän tarvitsee, mitä hän haluaa ja mitä yleensä voisi haluta ja toivoa, on epäsuhtainen osto/myyntitilanne valmis.

Valitettavan usein näissä tilanteissa jää avoimesti pohtimatta, että ainoa myytävä ja ostettava asia on yhteinen halutun tuotteen kehittämisen tai räätälöinnin prosessi kaikkine vaivoineen. Muistan jonkun verranneenkin tietotekniikan kehittämistä merellä seilaavaan laivaan, jota vasta rakennetaan. Tämä pitäisi aina muistaa.

On hyväksyttävä, että ainoa kehittämisessä mukana olemisen tapa on mukaan lähteminen ja tuotekehittelyssä mukana oleminen. Tämä edellyttää myös uudenlaista suunnittelukulttuuria. Aina ei voida etukäteen tietää, mitä erilaisista hankkeista kehittyi. On hyväksyttävä, että joissakin hankkeissa edetään hallinnollisiin päätöksin laajalla rintamalla ja toisissa yksittäisten ihmisten ja ryhmien innovaatioiden mukana.

Olemme Hämeenlinnassa hyväksyneet e-oppimisen kehittämisen kaaosmaisuuksien ja hallitsemattomuuden. Sen myötä on tehty tilaa erilaisille hankkeille, tartuttu yhteistyötärjouksiin ja pyritty olemaan mukana joskus ehkä liiankin monen asian ja tuotteen kehittämisessä yhtä aikaa. Toisista tuotteista ei koskaan tule mitään, joistakin syntyy todellisia helmiä, kuten esimerkiksi Vaikuttamo.

Oma kokemukseni ei riitä arvioimaan, mikä olisi viisain tapa edetä. Tässä vaiheessa mukana oleminen tuntuu kuitenkin ainoalta mahdolliselta toimintatavalta. Opettajien ideoiden, innovaatioiden ja toiveiden tyrmääminen ei ole mahdollista tilanteessa, jossa heitä on ensin motivoitu ja kannustettu e-oppimisen kehittämiseen. Toisaalta erilaisten ideoiden ruokkiminen ja tukeminen on välttämätöntä myös sen vuoksi, että eri oppiaineiden ja eri ikäisten oppilaiden tuomat haasteet e-oppimiselle ovat niin erilaiset, ettei näitä ideoita synnytetä hallintoportaissa. Jos halutaan olla mukana, on yritettävä tukea mahdollisimman monia ideoita ja kehityksen ituja.

Edellä oleva pohdiskelu osoittaa epäilykseni, että e-oppimisen alueella kehittyminen olisikin ensisijaisesti e-oppimisen virtaan

jatkuu sivulla 14

Lähteitä:

(1) Tapio Varis and Seppo Saari (Eds.) "Knowledge Society in Progress - Evaluation of the Finnish Electronic Library - FinELib". Publications of the Finnish Higher Education Evaluation Council. 4:2003, Edita, Finland.

(2) Informaatiolukutaito tiedonhaun tutkimuksen haasteena. Informaatiotutkimuksen professori Eero Sormusen virkaanastujaisesityelmä Tampereen yliopistossa 21.2.2003.
<http://www.uta.fi/ajankohtaista/tiedotteet/2003/1803c.html>

(3) Digitaalinen sisältötuotanto - strategiset tavoitteet ja toimintaehdotukset. Opetusministeriö 2002, Erweko Painotuote.

(4) Makku Markkula: eOppimisen selvitysmiesraportti 03.03.2003. www.eoppimiskeskus.net

e-Kirjasto uuden oppimiskulttuurin

Professori Tapio Varis
Mediakasvatuksen professori
Unesco Chair in Global e-Learning
www.uta.fi/~titava

Korkeakoulujen arviointineuvoston nimeämä arviointiryhmä on arvioinut FinELibin palvelujen tarkoituksenmukaisuutta ja toimivuutta tietoyhteiskuntakehityksen, yhteistyökirjastojen ja palvelujen loppukäyttäjien kannalta raportissaan "Knowledge society in progress - Evaluation of the Finnish Electronic Library - FinELib". (1) Raportin valmistuminen on erityisen tärkeää suomalaisen tietoyhteiskuntakehityksen, virtuaaliyliopiston, virtuaalikorkeakoulun ja muiden virtuaalisten oppimisympäristöjen kehittymiselle, sekä informaatiolukutaidon edistämiseksi.

Professori Eero Sormunen totesi hiljattain informaatiotutkimuksen eli tiedonhankinnan tieteen virkaanastujaisesityksessään Tampereen yliopistossa, että tiedonhaku ympäristössä merkittävään rooliin ovat nousseet uudet palvelut kuten digitaaliset kirjastot, jotka esimerkiksi tutkijalle tarjoavat edustavan joukon tieteellisiä aikakauslehtiä. Verkottuva tiedonhaku ympäristö on avannut tietointensiivistä työtä tekeväälle pääsyy yhä laajenevaan joukkoon informaatioresurssia. Informaation teknisen saavutettavuuden olennainen lisääntyminen on johtanut odotuksiin, että ihmiset pystyisivät entistä itsenäisemmin ja tehokkaammin hankkimaan tarvitsemansa tiedot. On alettu korostaa tarpeita kehittää henkilökohtaisten valmiuksien aluetta, jota kutsutaan informaatiolukutaidoksi tai henkilökohtaisiksi tiedonhallintataidoiksi. (2)

Vuoden 2002 lopussa opetusministeriö julkaisi raportin "Digitaalinen sisältötuotanto - strategiset tavoitteet ja toimintaehdotukset", jossa mm. korostettiin, että kaikilla suomalaisilla tulee olla yhdenvertaiset mahdollisuudet sekä perusvalmiudet ja kyky käyttää media ja kommunikaatioteknologiaa. Tavoitteeseen päästään raportin mukaan käynnistämällä ja toteuttamalla Kansallinen Mediakasvatusohjelma, jossa keskeinen rooli on perusopetuksella, yleisillä kirjastoilla ja Yleisradiolla sekä muilla kansallisilla radio- ja televisioyhtiöillä. (3)

Maaliskuussa vuonna 2003 valmistui e-oppimisen selvitysmies

Markku Markkulan raportti, joka sisältää suuren joukon esityksiä kansallisiksi strategisiksi valinnoiksi tietoyhteiskuntavalmiuksien perusteiden turvaamiseksi. Tavoitteena on mm. edetä e-oppimisessa kansainväliseen eturiviin rakentamalla Suomesta tietoyhteiskunta, jossa tieto ja osaaminen ovat osa sivistystä ja keskeinen tuotannon tekijä. Uudistetun kirjastolain mukaan kirjastolla on uusia verkkoajan tavoitteita. Kirjastotoiminnassa "tavoitteena on edistää myös virtuaalisten ja vuorovaikutteisten verkkopalvelujen ja niiden sivistyksellisten sisältöjen kehittymistä." Tietoyhteiskunnan kirjasto onkin hybridikirjasto, jossa perinteistä ja digitaalista aineistoa käytetään rinnakkain. Kirjastojen rooli digitaalisen tietohuollon toimijoina on tuonut ja tuo yhä monipuolisempia palveluja kansalaisten ulottuville ja käyttöön. (4)

Eduskunnan tulevaisuusvaliokunnan tuoreessa selvityksessä "Sosiaalinen alkupääoma ja tietotekniikka" todetaan, että digitaalikuilua pienentäisi tietotekniikkayhteyksien ulottaminen myös syrjäseuduille sekä verkkomaksujen alentaminen. Tietotekniikan soveltamista rajoittavat kalliit investointi- ja käyttökulut. Julkista tukea tulisi osoittaa kouluille, päiväkodeille, kirjastoille, nuorisotaloille ja muille julkisille toimintakeskuksille verkko-yhteyksistä koituvien kulujen kattamiseen. Tulevaisuusvaliokunta ehdottaa, että tietoverkkoyhteydet tulee ulottaa koko väestön käyttöön, jotta kaikki lapset ja nuoret pääsevät osallisiksi korkealaatuisiin oppimateriaaleihin ja muihin palveluihin. (5)

Korkeakoulujen arviointineuvoston julkaisema FinELib arviointi liittyy uutena kontribuutiona näihin selvityksiin, joissa pyritään luomaan uusia näköaloja tietoyhteiskunnan kehitykseen. Arviointiryhmän tehtävä oli keskittyä FinELibin palveluihin, mutta toiminnan merkityksellisyys vuoksi suosituksia ulottuvat laajalle FinELibin nykyisen toiminnan ulkopuolelle.

Yhteiskunta, työelämä ja oppiminen edellyttävät yhä enemmän sellaisia taitoja, valmiuksia ja kompetensseja, joiden edistämiseksi yhteiskunnassa puhutaan uusina luku- ja kirjoitustaitoina. Euroopan Komission tiedonannossa neuvostolle ja Euroopan parlamentille eLearning-toimintasuunnitelmasta vuonna 2001 todettiin, että "uusien teknisten, älyllisten ja sosiaalisten taitojen merkitys korostuu ellettäessä ja työskenneltäessä osaamis-

(5) Sosiaalinen alkupääoma ja tietotekniikka. Tulevaisuusvaliokunta, teknologian arvioiteja 14, toim. Anu Mustonen ja Lea Pulkkinen. Eduskunnan kanslian julkaisu 1/2003.

(6) Globaali e-oppiminen osaamishaasteena. Ammattikasvatuksen aikakauskirja, No 1, 2003.

(7) (ED-98/CONF.202/3, UNESCO, Paris 1998):

(8) Dias, Marco Antonio Rodrigues: Higher Education: Vision and Action for the coming century. Prospects, Vol.XXVIII, No 3, September 1998.

tukijana

yhteiskunnassa ja osallistuttaessa aktiivisesti sen toimintaan". Raportissa sanotaan, että uudet taidot ovat muutakin kuin digitaalista lukutaitoa, mutta lukutaito säätelee niiden ajantasaaisuutta. Nämä taidot ovat osa suurempaa, mm. vieraisiin kieliin ja yrittäjyyteen liittyvien perustaitojen kokonaisuutta, jota kartutetaan koko elämän ajan. (6)

Tiedonhaku- ja tutkimuksen tukeminen edistää informaatiolukutaidon yleistymistä. Professori Sormunen toteaa tiedonhaku- ja tutkimuksen alasta, että informaatiolukutaidon kehittämisessä päävastuu kuuluu tietyksi koulutusta eri tasoilla järjestävälle taholle. Vastuulliset tahot jakaantuvat karkeasti kolmelle sektorille: yleissivistävä koulutus kuten peruskoulu ja lukio, erityisalojen koulutus kuten ammattikorkeakoulu ja yliopistot sekä eri tasoilla toimivat kirjastot ja tietopalvelut. Kirjastot toimivat näissä hankkeissa varsinaisen koulutusorganisaation tukena tai vastuuyksikkönä sekä tarjoavat konkreettista koulutusta omassa kehysorganisaatioissaan.

Oma käsitykseni on, että kirjastoista yleensä on tullut uuden oppimiskulttuurin ja uusien lukutaitojen edelläkävijöitä ja että FinELib on merkittäväällä tavalla tukenut uusien toimintamuotojen kehittämistä Suomessa. Haaste on nyt globaali ja uusien lukutaitojen ja e-oppimisen laadunarviointi muodostuu entistä tärkeämmäksi. Arviointiryhmä ei tätä asiaa käsitellyt, mutta raporttiin on liitetty puheenjohtajana esittämäni, oma arviointini asiasta.

UNESCO:n korkeakoulutusta käsitelleessä maailmankokouksessa vuonna 1998 hyväksyttiin julistus, jossa määriteltiin kolme ominaisuutta korkeakoulutuksen laadun arviointiin nykyoloissa:

- Korkeakoulutuksen laatu on moniulotteinen käsite, jonka tulisi sisältää sekä opetuksen ja akateemisten ohjelmien, tutkimuksen ja apurahajärjestelmän, henkilökunnan, opiskelijoiden, tilojen ja välineiden, sekä yhteisölle ja akateemiselle ympäristölle suoritettujen palvelujen arviointia,
- Laatu merkitsee myös sitä, että korkeakoulutusta tulisi

luonnehtia sen kansainvälisen ulottuvuuden suhteen, johon sisältyy tiedonvaihtoa, verkottuvaa vuorovaikutusta, opettajien ja opiskelijoiden liikkuvuutta, kansainvälisiä tutkimusprojekteja, vaikka samalla tulee tarkastella korkeakoulutusta kansallisten arvojen ja olosuhteitten valossa.

- Kansallisen, alueellisen ja kansainvälisen laadun saavuttamiseksi ja ylläpitämiseksi, on erityistä merkitystä henkilökunnan huolellisella valinnalla ja sen jatkuvalla kehittämisellä. Tässä sekä kansainvälisessä toiminnassa uusi informaatio- ja viestintä teknologia ovat merkittäviä välineitä laadun parantamisessa. (7)

Uudet verkkotyöskentelyn ja digitaalisen median muodot mullistavat tapoja, joilla tietoa kehitetään, hankitaan ja jaetaan. Globaali yhteistyö edellyttää Internetin mahdollistamien verkkotyöskentelyn menetelmien hallintaa ja jatkuvaa e-oppimista oman alan kehityksestä ja yleisemmästä työkalultaan. Verkojen kautta tapahtuva yhteistyö lisääntyy nopeasti maailmassa, vaikka monet virtuaaliyliopistohankkeet osoittautuivat lyhytikäisiksi (8). Korkeakoulutuksella pyritään kouluttamaan kansalaisia, jotka pystyvät työssään ajattelemaan selkeästi ja kriittisesti, analysoimaan ongelmia, tekemään valintoja ja ottamaan niistä myös vastuuta. Korkeakouluilla ja yliopistoilla on myös eettinen vastuu siitä minkälaisia kansalaisia ja johtajia ne kouluttavat.

Globaali e-oppiminen Unesco:n toiminnan yhteydessä liittyy pyrkimykseen humanisoida nykyistä globalisaatiokehitystä sellaiseksi, joka perustuisi välittämiseen sekä tiedon ja osaamisen jakamiseen perustuvaan solidaarisuuteen. Keskeisiä periaatteita tällä hetkellä on seitsemän. Ne ovat osaamisen ja tiedon kuilun kaventaminen, ajatusten vapaan liikkuvuuden lisääminen, informaatio- ja viestintäteknologian käytön lisääminen, kestävän kehityksen edistäminen, opettajankoulutuksen lisääminen, aivoviennin pysähtyttäminen maailmassa, sekä kulttuurisen moniarvoisuuden turvaaminen.

Vasta näiden tavoitteiden saavuttaminen oikeuttaa mielestäni puhumaan globaalista tietoyhteiskunnasta. ■

Maarit Pitkänen

Johtaja

Nice-business Solutions Finland Oy

Tarkastelen artikkelissa suomalaisten yritysten verkkokoulutuksen toteutuksia kolmen eri käsitteen kautta: teknologia, sisältö ja palvelut. Teknologialla tarkoitan verkko-oppimisalustoja, jakelukanavia kuten tietokone ja tietoverkko sekä sisällönhallinnassa tarvittavaa teknologiaa kuten tietokanta. Sisällöllä tarkoitan tässä yhteydessä koulutusohjelmia, jotka jakaantuvat kursseihin, kurssit edelleen moduleihin ja nämä oppimisasihioihin. Oppimisasihio on esimerkiksi tekstinkäsittelyssä tekstin tallentaminen. Palvelut voivat liittyä verkko-oppimiskurssin suunnitteluun, arviointiin tai teknologian hyväksikäytön tai sisällön tuottamiseen.

“ Verkkokurssista on tullut palvelu kuten mikä tahansa tuote, jonka tavoitteena on käytännönläheisen tiedon omaksuminen, ei niinkään ajattelu- tai toimintamallien muuttaminen. ”

Yritysten verkkokoulutusta etsimässä

Oppimisalustojen aikakausi

Teknologia leimasi voimallisesti vuonna 1999 alkanutta buumia verkkokoulutuksen markkinoilla. Muutamat suomalaiset yritykset investoivatkin verkko-oppimisalustoihin, sillä kustannussäästöjen ja tehokkaampien mallien tarve kansainvälisessä liiketoiminnassa oli polttava. Pelkkä oppimisalusta ei kuitenkaan riittänyt takaamaan verkkokoulutuksen onnistumista. Edelläkävijäyrityksissä oli varaa rakentaa sisäinen tukiorganisaatio ostamaan ja räätälöimään kursseja. Niillä oli kykyä ja budjetti sisällöntuotannon palveluiden ostamiseen sekä pitkän tähtäimen strateginen suunnitelma, miten hankkeet jalkautetaan. Oma kokemukseni tukee hyvin Rosenbergin (2001) väitettä, jonka mukaan keskijohto ja johto ovat keskeisiä verkkokoulutuksen jalkauttamisessa. Jos heidät saa mukaan, homma onnistuu, jos ei, epäonnistumisen riski on suuri. Verkkokoulutus on siis näissä yrityksissä ollut kokonaisvaltainen muutosprosessi, joka on vaikuttanut kaikilla organisaation tasoilla.

Kuvaavaa näille edelläkävijöille on, että verkkokoulutus on

keskeinen osa yrityksen liiketoimintaa tai sen menestymisen edellytys. Verkkokoulutusta käytetään esimerkiksi tuotekoulutuksessa, myynnin ja johdon koulutuksessa. Koulutus kohdentuu omalle henkilöstölle, kumppaneille tai jopa asiakkaille.

Monimuotokoulutus ja sisältö nousevat etualalle

Bizmedian (2003a) tutkimuksen mukaan, noin 20 prosenttia suomalaisesta koulutuksesta on monimuotokoulutusta ja 10 prosenttia itseopiskelumateriaalia. Loput koulutuksestamme on tutkimuksen mukaan luokkaopetusta. Verkkokoulutus ei siis muuttanutkaan maailmaa hetkessä. Monimuotokoulutus ja sisällöt näyttäisikin vuonna 2002 nousseen keskeisiksi teemoiksi verkkokoulutuksessa.

Verkkokoulutus voidaan nähdä yhtenä koulutuskanavana perinteisen luokkaopetuksen tai työssäoppimisen rinnalla, jolloin se on integroitu osa koulutusjärjestelmää (Finn, 2002). Kanava –ajattelun yksi perusolettamus on, että yksinään verkko ei ratkaise minkään yrityksen tai yhteisön oppimisen tai osaamisen ongelmia. Parhaimmillaan verkko täydentää ja lisää koulutuksen joustavuutta ja tarvelähtöisyyttä (Alamäki & Luukkonen, 2002).

Kanava-malli ei poista sitä tosiasiaa, että verkkokoulutus vaatii omaa erityisosaamista mm. digitaalisen sisällöntuottamisessa ja ohjaamisessa, sekä kurssien tuottajilta ja opiskelijoilta teknisiä taitoja. Onhan useissa tutkimuksissa (mm. Bizmedia 2003b) havaittu, että suurin osa verkkokoulutuksesta on tasoltaan tyydyttäväksi tai huonoksi. Suurimpia heikkouksia olivat mm. teknologian puutteet. Kanava –mallin etuna on joustavuus ja kohderyhmälle sopivat ratkaisut, riskinä hajanaisuus, kirjavuus jopa hallitsematon kaaos sekä sisällöissä että teknologiassa. Esimerkkinä ongelmista samanaikaisesti käytössä olevat erilaiset oppimisalustat yrityksen eri osastoilla.

Kursseja töpselistä

Osa suomalaisista yrityksistä ostaa verkkokursseja kuten muutakin koulutusta, perehtymättä lainkaan verkon vaatimiin pedagogisiin tai sisällöntuottamisen hienouksiin. Tavallisimmin verkkokoulutusta ostetaan samalta yritykseltä tai koulutuspalveluiden tuottajalta kuin muutakin koulutusta. Näissä yrityksissä suuntautumista koulutukseen voisi luonnehtia välineelliseksi (Matikainen 2001).

Väline -mallissa yrityksen ei tarvitse investoida oppimisalustaan tai muuhun teknologiaan, vaan kaikki koulutushankinta perustuu tarpeeseen. Tämä strategia voi toimia mainiosti ja se vaatii vähän tai ei lainkaan investointeja. Yritys ei sitoudu itselleen sopimatomaan teknologiaan tai sellaisiin malleihin, jotka eivät sille sovi, sillä kaikkeen teknologiaan liittyy aina jokin näkemys vuoro-vaikutuksesta ja tai maailman hahmottamisesta (Koski 2001). Verkkokurssista on tullut palvelu kuten mikä tahansa tuote, jonka tavoitteena on käytännönläheisen tiedon omaksuminen, ei niinkään ajattelu- tai toimintamallien muuttaminen.

Mihin olemme matkalla?

Mitä odotan verkkokoulutuksen tulevaisuudelta? Sisällön täytyy kehittyä, sillä edelleen verkon hyviä ominaisuuksia koulutuksessa käytetään liian vähän. Peräänkuulutan multimediaelementtien

käytön lisäämistä kuten videota ja animaatiota. Toiseksi harvoin olen nähnyt oppimista tukevaa arviointia, joka lisäisi oppimisen elämyksiä ja tarjoaisi henkilökohtaista palautetta.

Verkko on kuitenkin tullut jäädäkseen myös yritysten koulutukseen. Näyttäisi siltä, että oppimisalustojen merkitys on yleisesti vähenemässä. Yksi mielenkiintoinen ajatus on, että jatkossa Open Source –tuotteet, intranetit ja Office-tuotteet ovatkin verkkokoulutuksen teknologinen perusta. Monimuotokoulutus erilaisine variaatioineen kehittyi. Toivottavasti jatkossa verkkokoulutuksen laatu paranee ja löydetään uusia tapoja ja malleja tarjota mielenkiintoisia oppimiskokemuksia verkossa. ■

Maarit Pitkänen

Lähteet:

Alamäki Ari & Luukkonen Jussi. *eLearning. Osaamisen kehittämisen digitaaliset keinot: strategia, sisällöntuotanto, teknologia ja käyttöönotto*. Edita. Helsinki 2002.

Bizmedia 2003a. *European e-learning market report. Summary report*. <http://www.elearningage.co.uk/docs/Report2Summary.pdf/> 30.3.2003.

Bizmedia 2003b. *Quality and eLearning in Europe. Summary report 2002*.

<http://www.elearningage.co.uk/docs/qualitysummary.pdf/> 30.3.2003

Finn, Amy. *Trends in E-Learning*. <http://www.learningcircuits.org/2002/nov2002/finn.htm>. 20.1.2003

Koski, Jussi T. *Luova Hierre. Näkökulmia yksilöiden, ryhmien ja organisaatioiden luovuuteen*. Gummerus. Jyväskylä 2001.

Matikainen, Janne. *Tietoverkkojen käytön sosiaalipsykologiaa*. Kirjassa *Aikuiskoulutus*

verkossa. *Verkkopohjaisten oppimisympäristöjen teoriaa ja käytäntöjä*. Toimittaneet Janne Matikainen ja Jyri Manninen. Palmenia-kustannus. Tampere 2001.

Rosenberg, Marc J. *e-Learning. Strategies for Delivering Knowledge in the Digital Age*. McGraw-Hill. 2001.

Projektit

Verkossa keskustelua voi käydä esim. www.eoppi.net
ja www.eoppimiskeskus.net -sivustoilla.

eOppimisen

Iipo Halonen
Vihdin yhteiskoulun lukio

Projektien teko, yhdessä tekeminen ja tekemällä oppiminen ovat avainsanoja omaksuttaessa e-oppimisen uusia opetusmenetelmiä ja työtapoja, jotka tietolaitteiden välittämä viestintä on tehnyt mahdollisiksi ja ajankohtaisiksi.

Huolimatta siitä että opetusviranomaiset tekevät kovasti työtä edistääkseen uusien opetusmenetelmien omaksumista, niiden käyttöönotto on oppilaitoksissa hyvin vaihtelevaa. Suurimmalla osalla opettajista ei ole e-oppimisesta vielä omakohtaista kokemusta, vaikka koulutusta digitaalisten aineistojen käyttöön ja verkkotyöskentelyyn saattaakin olla hankittuna. Siirtyminen teoriasta käytäntöön tuntuu olevan vaikeata.

Miksi on korostettava nimenomaan projektimenetelmän käyttöä? Mielestäni siksi, että se edustaa tekemällä oppimisen ja yhdessä tekemisen kulttuuria ja estää uhkaamassa olevan opettajan ammattikuvan latistumisen. Projektimenetelmällä voidaan myös parhaiten lähestyä aikamme keskeisintä haastetta, kansainvälistymistä.

Tietenkin projektimenetelmän käyttö tuo mukanaan kosolti uusia tehtäviä. On järjestäydyttävä verkostoiksi, muodostettava oppimisyhteisöjä, kouluttauduttava välineiden ja menetelmien käyttöön, toimittava yhdessä verkoissa ja reaalityöskentelyssä, opittava hyväksymään partnerien toimintatapoja, tiedostettava

“ Opetusmenetelmien ajanmukaistamisen tarve haastaa opettajat syvälliseen ammatilliseen ja persoonalliseen luotaukseen. ”

kulttuurien välisiä eroja ja opittava jakamaan eikä panttaamaan tietoa. Eli aivan muuta kuin perinteinen kouluopetus.

Opetusviranomaisille on opetushallinnon hajakeskityksen jälkeen jätetty kaksi pääasiallista keinoa vaikuttaa e-oppimisen yleistymiseen. Ensimmäinen niistä on aineellisen tuen jakaminen oppilaitoksille ja koulutusorganisaatioille. Toinen keino vaikuttaa oppilaitosten pedagogiseen työskentelyyn on vaatia niiltä ohjelmallista sitoutumista opetusmenetelmien ajanmukaistamiseen. Jälkimmäisestä ovat esimerkkeinä koulujen tietostrategioiden laadinta ja opetussuunnitelmien uudistus.

Jos e-oppimisen kokemuksia puuttuu tai niitä on hyvin vähän, oppilaitosten tietostrategiat jäävät helposti asiakirjoiksi, joita ei ole tarkoitukseen muuntaa toimeenpano-ohjelmiksi. Ilman konkreettisia esimerkkejä opetussuunnitelmiin ei osata kirjoittaa kovinkaan paljon sellaista, mikä olisi konkretisoitavissa oppilaitoksen hyviksi käytänteiksi.

suola

Olisin yllättynyt, jos koulujen uusiin OPS:eihin ilmestyisi todella laajalla pohjalla e-oppimista edustavia uudistuksia. Pikemminkin pelkään, ettei käy niin vaan maassamme syntyä samansuuntaista painetta kuin Ruotsissa, jossa e-oppimista ja projektityöskentelyä ajava yksityinen Kunskaapsskolan –verkosto haastaa julkisen koululaitoksen kamppailuun oppilaista.

Kun suomalaisilta opettajilta kysytään, niin e-oppimisen esteet ovat useimmiten objektiivisia. Tietokoneiluokissa ei ole koskaan tilaa, eivätkä välineet ole kyllin hyviä. Kun itselläni on kokemusta partneriprojekteista jo 90-luvun alkupuolelta, niin uskallan väittää, etteivät perustelut ole aina vedenpitäviä. Usein puuttuu esimerkiksi käsitys siitä, mitä projekteissa kannattaa tehdä ajantasais-opetuksena ja mitä eriaikaisoppimisena.

Kuinka monessa oppilaitoksessa koulun johto tai koulutuksen järjestäjä on kykenemätön luomaan edellytyksiä e-oppimiselle, jos opettaja tahtoo sitä ihan oikeasti? Jos sellaisia esteitä on todella olemassa, niin e-oppimisen tavoitteiden kirjaaminen uuteen OPS:in oman oppiaineen kohdalle on ainakin tärkeä askel opettajan oman tahdon ilmaisemiseen. Ellei OPS:issa tai tietostrategiassa ole kirjattuna mitään, koulua voi olla vaikea velvoittaa mihinkään.

Opetusmenetelmien ajanmukaistamisen tarve haastaa opettajat

syvälliseen ammatilliseen ja persoonalliseen luotaukseen. Onko niin, että eilispäivän opettaja yrittää opettaa tämän päivän lapsille huomispäivän asioita? Olisiko kenties syytä, että ajattelisin opetustani koskevat arvot ja katsomukset uusiksi? Millaista opetuksen mallia tarjoan oppilailleni?

Opettajien ammatti- tai ainekohtaisissa lehdissä ei valitettavasti käydä juurikaan keskustelua opettajan ammattikuvan muutoksesta, mutta hyviä ideoita keskusteluun tarjoaa mm. opetushallituksen OTE –lehti sekä Nuorten akatemian painetut julkaisut ja verkkosivut. Verkossa keskustelua voi käydä esim. www.eoppi.net ja www.eoppimiskeskus.net –sivustoilla.

“*Jos e-oppimisen kokemuksia puuttuu tai niitä on hyvin vähän, oppilaitosten tietostrategiat jäävät helposti asiakirjoiksi, joita ei ole tarkoituksaan muuntaa toimeenpanohjelmiksi.*”

heittäytymistä, e-oppimisen kulttuurin rakentamista sekä e-oppimisen verkostoihin tutustumista. Alan vakuuttua, ettei e-oppiminen kehity odottamalla.

Uskalla kokeilla

E-oppimisen nykyvaiheessa ei vielä ole aika haaveilla turvallisesta ja kaiken kattavasta kokonaisvaltaisesta e-oppimisen järjestelmästä. Keskeistä on edelleen ihmisten innostaminen ja kannustaminen kokeilemaan ja tutkimaan erilaisia mahdollisuuksia. Koulussa tämä merkitsee opettajien ja oppilaiden motivaation herättämistä, erilaisten e-oppimisen mallien osoittamista, omiin kokeiluihin rohkaisemista sekä muualla saatujen kokemusten arviointia.

Tähän uskoen olemme tukeneet opettajista itsestään lähtevää innostumista. Saimme hyviä kokemuksia ope.fi I koulutuksesta, jonka vahvuusiksi nousivat yhteisöllisyys ja turvallinen lähi-kouluttaja. Askel seuraavalle tasolle ope.fi II:een tuntui kuitenkin olevan liian korkea. Koulutautumisen innostus alkoi lopahtaa.

Ratkaisu löytyi ope.fi 1,5 – koulutuksesta, jonka taustalla ovat hämeenlinnalaiset ope.fi –kouluttajat. Tuote syntyi kotikutoisesti omassa piirissä. Tässä koulutuksessa luotetaan edelleen yhteisöllisyyteen, turvallisuuteen, huumoriin, oppimisen iloon sekä oman lähikouluttajan ohjaukseen. Seuraavaksi odotetaan kouluttajaryhmän esitystä ope.fi II toteuttamiseksi.

Kokemus on kuitenkin osoittanut, ettei mikään innostuminen ja kokeileminen yksin riitä. Asiantuntija-apua tarvitaan aina. Tässä on hämeenlinnalainen haaste. Kaupungissa on monenlaista tutkimus- ja kokeilutoimintaa, mutta miten tutkijat saadaan entistä enemmän koulujen arkeen ja miten opettajat saadaan verkottumaan ympäristöönsä. Haaveena on seudullinen e-oppimisen kehittämis- ja tutkimuslaboratorio, jossa opettajat saisivat apua ja tukea niin, etteivät erilaisten ideoiden kehityspolut katkea ensimmäiseen vastoinkäymiseen, vaan kantavat jänteinä loppuun saakka uusia innovaatioita tuottaen.

Ostajan taidot

e-Oppiminen vaatii myös rahaa. Mitä pitäisi ostaa, mistä ja millä hinnalla? Ostajana koen olevani kuin entinen isäntä, joka meni ostamaan makaronia. Hänelle tarjottiin jonkinlainen pussi ja sanottiin ”juuri nämä makaronit ovat teille hyviä”.

Lohduttavaa on tietää, että ammattitaidottomia ostajia on muuallakin. e-Oppimisen välineistöjen ostaminen on kuitenkin pätevyys, jota on hankittava ja jossa tavallinenkin virkamies voi kehittyä. Pelkästään markkinoiden armoille ei voi jäädä.

Yksi hyvän ostajan työväline on kilpailuttaminen. Mutta, mitä kilpailutamme, yksittäisen tuotteen vai kumppanuuden?

Omalla työpaikallani tärkeintä on tällä hetkellä tiivistää yhteistyösuhteita jo olemassa olevien hyvien kumppaneiden kanssa, löytää uusia kumppaneita ja rakentaa hyvä kumppanuusverkosto. Tarvitsemme kumppaneita, jotka suostuvat ja sitoutuvat kehittämistyöhön muutamaksi lähivuodeksi. Kumppanin tulisi olla riittävän

iso ja luotettava tai kumppanin pitäisi osoittaa toimijoiden verkosto, joka yhteisesti muodostaa luotettavan kokonaisuuden. Opetustoimen näkökulmasta kumppanin tulisi olla kiinnostunut aidosti lapsista ja nuorista, koulusta ja oppimisesta.

Onko tällaisen kumppanin löytäminen kilpailuttamisen asia? Tuskin. Hyvän kumppanin löytyminen ja kumppanuuden kehittyminen on pitkäjänteinen prosessi, joka alkaa tutustumisesta ja sopimuksista, kehittyy luottamukseksi ja reiluksi yhteistyöksi sekä johtaa vähitellen rohkeuteen heittäytyä innovaatioiden kehittelyyn ja riskien jakamiseen. Tällaisia kumppanuussuhteita on suhteellisen helppo luoda yksittäisten työntekijöiden kanssa, mutta se ei riitä. Yksittäiset työntekijät tulevat ja menevät. Kumppanuus tulee luoda yritysten kanssa, mikä taas edellyttää aivan toisenlaista kumppanuuden kehittämistä kuin kaveruus-suhteiden luominen. Toisaalta hyvä henkilötason kumppanuus kyllä myös siirtyy firmasta toiseen työntekijöiden vaihtaessa työpaikkaansa.

Oma käsitykseni on, että yksittäisten asioiden ostamisen ja kilpailuttamisen aika on ohi ja olemme entistä enemmän siirtymässä pitkäkestoisten kumppanuuksien aikaan. Viime vuosien e-oppimisen maailmoissa haparoinnin ja harjoittelun jälkeen on tarve löytää kumppaneita, jotka ovat valmiita avoimesti tutkimaan, mitä e-oppimisen tiimoilla kouluissamme tapahtuu ja mikä on e-oppimisen tulevaisuuden visio sekä tukemaan meitä virkamiehiä opettajien innostamisessa ja rohkaisemisessa. Kumppanin olisi lisäksi hyvä sietää meidän ammattitaidottomien hyväntahtoisia kysymyksiä sekä rohkaista meitä ilmaisemaan itseämme paremmin ja määrittelemään toiveemme tarkemmin.

Mistä tällaiset kumppanit löytyvät? Yrityksistä, oppilaitoksista, kuntien verkottumisesta? ■

“ Keskeistä on edelleen ihmisten innostaminen ja kannustaminen kokeilemaan ja tutkimaan erilaisia mahdollisuuksia. Koulussa tämä merkitsee opettajien ja oppilaiden motivaation herättämistä. ”

e-Oppimisen edistäjä ja verkottaja

Suomen eOppimiskeskus ry on voittoa tavoittelematon yhdistys, jonka tarkoituksena on edistää verkko-opetuksen ja digitaalisten opetustoteutusten käyttöä, tutkimusta ja kehittämistyötä yrityksissä, oppilaitoksissa ja muissa organisaatioissa. Yhdistyksen tavoitteena on aktivoida jäseniään korkealaatuisten verkko-opetusratkaisujen kehittämiseen ja käyttöön. Lisäksi yhdistyksen tarkoituksena on toimia verkko-opetusta toteuttavien, käyttävien ja kehittävien yhteisöjen ja henkilöiden yhteistyöfoorumina

Suomen eOppimiskeskus ry -tietoa

Hallitus 2003

Hallituksen puheenjohtaja

Leena Vainio (HAMK)
puheenjohtaja@eoppimiskeskus.net

varapuheenjohtaja

Pekka Jalava Teknologiakeskus

Varsinaiset jäsenet:

Ville Laurinen	Ambientia Oy
Kirsti Mäensivu	Hämeenlinnan kaupunki
Eric Rousselle	Discendum Oy
Mikko Laine	eWSOy
Jarmo Viteli	TaY
Lauri Kurkela	Oulun seudun AMK

Varajäsenet:

Reijo Syrjäläinen	Hämeen Puhelin Oy
Timo Väliharju	Mediamaisteri Oy
Ari-Matti Auvinen	HCI Productions Oy
Heikki Turunen	Viope Solutions Oy
Katriina Schrey-Niemenmaa	
Markku Kuivalahti	HAMK
Jukka Mäki	
Jorma Saarinen	HAMK

Yhdistyksen neuvottelukunta:

Puheenjohtaja Markku Markkula
markku.markkula@dipoli.hut.fi

Yhteisöjäsenet

Päättävät yhteisöjäsenet:

Ambientia Oy, Hämeenlinna
Discendum Oy, Oulu
eWsoy, Helsinki
HCI Productions Oy, Helsinki
Hämeen Ammattikorkeakoulu, Hämeenlinna
Hämeen Puhelin Oy, Hämeenlinna
Hämeenlinnan kaupunki
Hämeenlinnan Seudun Teknologiakeskus Oy
Lappeenrannan teknillinen yliopisto,
Koulutus- ja kehittämiskeskus Lappeenranta
Mediamaisteri Oy, Tampere
Mikrolinna Oy, Hämeenlinna
Otavan Opisto, Internetix, Mikkeli
Tampereen yliopiston täydennyskoulutusyksikkö
Viope Solutions Oy, Lappeenranta

Kannattavat yhteisöjäsenet:

MJK-instituutti, Helsinki
Siikaranta-opisto, Espoo

Liity mukaan:

www.eoppimiskeskus.net

eLearning in today's business - seminaarin

28.8.2003

Hämeenlinnassa

Yritykset tekevät suuria investointeja henkilöstön koulutukseen.

- Miten voimme olla varmoja, että investointien tuloksena syntyy uutta osaamista?
- Miten voimme arvioida koulutukseen sijoitetun investoinnin kannattavuutta?
- Miten yritys hoitaa tärkeimmät koulutus/muutoshankeet, joilla on suuri vaikutus liiketoimintaan huolimatta epävakaaasta taloudesta, pitkistä etäisyyksistä kouluttajaan ja opiskelijoihin?
- Onko todella mahdollista, että voi säästää aikaa ja rahaa, ja silti saada halutut tulokset?

Mm. näistä aiheista alustavat seminaarissamme:

Professori Curtis J. Bonk Indianan yliopistosta, Yhdysvalloista. Bonk on tutkinut ja kehittänyt yritysten ja organisaatioiden e-learning- ratkaisuja jo 80-luvulta lähtien ja on alansa huippuasiantuntija.

- Providing a Range of Evaluation Options for Corporate E-Learning
- Simulations, Interactivity, and Collaboration for Highly Motivating E-Learning Environments

Joel Falcken BTS Finland

- Onnistuneen hankkeen tunnuksset - miten menestyksellinen e-learning-hanke toteutetaan
- Käytännön esimerkki e-learning hankkeesta
- Osallistujilla on myös mahdollisuus tutustua BTS Finlandin ratkaisuihin.

Seminaari on tarkoitettu yritysjohdolle, henkilöstöalan ammattilaisille sekä osaamisen johtamisen ja kehittämisen asiantuntijoille.

Seminaarin hinta on 170 e, joka sisältää seminaarin ohjelman, kahvit, lounaan ja verkostoistumistilaisuuden tarjoilun.

Ilmoittaudu seminaariin sähköpostitse: mail to: titi.tamminen@eoppimiskeskus.net 12.8.2003 mennessä.

OHJELMA:

Paikka: Katisten Kartano, os. Katistentie 91 13210 Hämeenlinna

Aika: Torstai 28.8.2003

10.00 Aamukahvi

10.30 Seminaarin avaus
Leena Vainio, puheenjohtaja Suomen eOppimiskeskus ry

10.45 Simulations, Interactivity, and Collaboration for Highly Motivating E-Learning Environments
Curtis J. Bonk, Professori Indiana University

13.00 Lounas

14.00 Onnistuneen e-learning hankkeen tunnuksset
- miten menestyksellinen e-learning-hanke toteutetaan
Joel Falcken, BTS Finland

15.30 Kahvi

16.00 Providing a Range of Evaluation Options for Corporate E-Learning
Curtis J. Bonk, Professori Indiana University

17.30 Verkostoitumis-cocktail

Tarjolla pientä purtavaa ja virvokkeita.

